

УДК: 341.7/.8:341.67

Bibliid 1451-3188, 21 (2022)

Год XXI, бр. 79, стр. 157-172

Изворни научни рад

Рад примљен 19. 8. 2022. године

Рад одобрен 28. 8. 2022. године

DOI: https://doi.org/10.18485/iipe_ez.2022.21.79.10

УТИЦАЈ СТРАНОГ КАПИТАЛА НА ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ И ПРИБЛИЖАВАЊЕ ЕВРОПСКОЈ УНИЈИ

Славко ВУКША, Сергеј ВУКША¹

Апстракт: Различити инструменти прилива страног капитала имају различите утицаје на макроекономску величину земаља у транзицији. У предметном раду аутори су настојали доказати ову хипотезу кроз квантитативну и статистичку анализу користећи се одговарајућим економским моделима. Поступност у излагању, посвећивање значајне пажње разматрању економске суштине елемената презентираних модела, као и коришћење релативно реалних примера кроз студију случаја (на примеру Босне и Херцеговине), послужило је ауторима за илустровање теоријских ставова и закључака о значају страних директних инвестиција (СДИ), на економски развој и раст земаља на путу ка Европској унији (ЕУ). Разматрање међусобне корелације различитих економских фактора и варијабли које детерминишу овакав утицај СДИ на економски развој тзв. земаља у транзицији, указао је и на неке друге релације које постоје између глобалних економских токова и прилива страног капитала. Прилив страног капитала, према мишљењу аутора, морао би бити контролисан инструментима економске политике, али и осталим инструментима који су државама на располагању. Позитиван утицај који страни капитал има на економски развој генерално подразумева планско и рационално коришћење одобрених средстава. То може бити од значаја и приликом процењивања улоге страних капиталних инвестиција које долазе из земаља ЕУ, будући да је њихова улога у већини случајева од пресудног значаја за развој економија држава

---

¹ Универзитет за пословне студије Бања Лука; Универзитет Метрополитан, Факултет за примењену екологију, Београд, Е-mail: slavkovuksa@gmail.com

кандидата за пријем у ЕУ. Економија Србије у том смислу није никакав изузетак, а прилив инвестиција из ЕУ говори у прилог њених развојних капацитета и бржег напредовања ка јединственом европском тржишту.

Кључне речи: Економска политика, СДИ, економски развој, транзиција, ЕУ, квантитативна и статистичка анализа

1) УВОД

СДИ представљају такав облик инвестирања код којег страни инвеститор обезбеђује право својине, контроле и управљања над предузећем у које су уложена средства, ради остваривања дугорочних интереса. Овакве инвестиције најзначајнији су инструмент прилива страног капитала, јер представљају директан прилив из иностранства, односно директно упумпавање капитала у економски систем. Такве су нпр. *greenfield* инвестиције које подразумевају инвестирање капитала у оснивање нових предузећа. Код ових инвестиција страни улагач сноси ризик инвестирања. Обично доносе са собом нова тржишта и најновије савремене технологије у земљу где се врши инвестирање, што је посебно значајно за земље у развоју попут Србије. Посматрајући данашње економске системе на глобалном светском тржишту, видимо да се економски системи међусобно такмиче за привлачење страног капитала како би акцелерирале свој економски развој. При томе, најзначаније такмичење воде управо на пољу страних директних инвестиција и то посебно *greenfield* инвестиција.² С једне стране, овај рад има за циљ да одговори на питање зашто се земље такмиче за стране директне инвестиције док, с друге стране, рад има за циљ да одговори и зашто су стране земље главни инвеститори ове врсте инвестиција? Заједничка улагања са страним партнером, уз директне иностране инвестиције, најзначајнији су облик прилива страног капитала у земљу увозницу капитала. Ова врста инвестирања највећим делом била је повезана са приватизацијом предузећа у транзицијским земљама, али се може очекивати да ће заједничка улагања са страним партнером и даље бити врло значајна. Међутим, утврђивање конкретних односа између страног и домаћег партнера ствар је њихових међусобних аранжмана.³ Будући да су нематеријална добра осетљивија, страни партнер обично настоји да их вреднује по што већој вредности. Домаћи партнери би требало да прихвате оне инвестиције које стварно доприносе економском развоју, повећаној вредности производње, рационалности рада и повећању пласмана. Промоција привлачења страног капитала у глобалним

² Richard, H. K. Vietor, *How Countries Compete: Strategy, Structure, and Government in the Global Economy*, Boston, Harvard Business School Publishing Corporation, 2007.

³ Thilo Trost, *Joint Ventures: The benefits and perils – Why some are successful and others fail*, Research Paper, München, Grin Verlag, 2011.

условима треба да створи позитиван амбијент о инвестирању, производима и услугама, које воде ка њиховом формирању у процесу инвестирања. Без позитивног инвестиционог амбијента неће ни притицати страни капитал или ће притицати у смањеном обиму. Промовисање сигурних и повољних услова за пословање нужно је како би информациони систем приближили потенцијалним инвеститорима.⁴ Основни проблем земаља у развоју, међу којима је и Србија, јесте недостатак капитала и недостатак савремених технологија.⁵ Продуктивно коришћење страног капитала директно делује на увоз технологија. Доступност технологија доводи до веће продуктивности, производње квалитетнијих производа, усавршавања и обучавања запослених, повећање профита и сл. Основа неокласичних модела економског развоја управо су савремене технологије и њихова употреба, те је неизбежно истраживање утицаја страног капитала на развој савремених технологија. Монетарна и фискална политика, као основе макроекономске политике у глобалним околностима, анализирају се и истражују ради утврђивања утицаја који има страни капитал на наведене две политике. Истражује се и утицај страног капитала на остале друштвене сфере.⁶ При томе се пажња усмерава на социјалну сферу, образовање, културу, политику, традицију и сл. Циљ истраживања јесте доказивање да се у земљама у развоју акцелерирање економског развоја не може остварити без примене инструмената страног капитала, односно без допунске акумулације из иностранства. Сврха страног капитала треба да буде остваривање веће стопе инвестиција, веће стопе националног дохотка и убрзавање економског развоја у односу на онај развој који би се остварио коришћењем само домаћег капитала. Доказивање да различити инструменти прилива страног капитала имају и различите утицаје на макроекономске категорије у глобалним околностима јесте други циљ истраживања. На основу тога, требало би утврдити какав утицај има страни капитал на економски развој у глобалним околностима, што је уједно основни циљ истраживања.

2) УТИЦАЈ СТРАНОГ КАПИТАЛА НА МАКРОЕКОНОМСКЕ КАТЕГОРИЈЕ

Ако претпоставимо да је стратегија економског развоја земаља у транзицији базирана на коришћењу екстерних извора финансирања, односно коришћењу страног капитала, онда је потребно да комплетан макроекономски систем треба

---

⁴ Theodore H. Moran, *Foreign Direct Investment and Development*, Washington D.C., Peterson Institute for International Economics, 2011, p. 18.

⁵ Vernon W. Ruttan, *Technology, Growth, and Development: An Induced Innovation Perspective*, New York, Oxford University Press, 2001.

⁶ N. Gregory Mankiw, *Principles of Macroeconomics*, Ohio, South Western Cengage Learning, 2012.

да буде наклоњен привлачењу страних инвестиција у земљу. Креирање такве макроекономске политике подразумева хармонизацију унутрашњих политика које су међусобно испреpletене и које морају бити усклађене ради креирања повољног пословног амбијента способног да привуче страни капитал. Инвестиције су основна претпоставка проширене репродукције, али и основа за одржавање постојећег нивоа развоја. Дефинисане као улагања у фиксне и обртне фондове, инвестиције треба да допринесу постављеним развојним циљевима, односно да подигну вредност предузећа и укупног макроекономског система.⁷ С обзиром на то да стране инвестиције представљају једно од најзначајнијих и најосетљивијих подручја економског деловања, страни инвеститори теже да смање ризике инвестирања.⁸ Посебно су значајне портфељне инвестиције које су шпекулативног карактера. Капитал се код њих пласира у портфељ у мањим износима и обиму него код СДИ. Њима се преферирају кратки рокови, оне се најбрже повлаче у случају кризе, и сл. Код портфељних инвестиција смањен је ризик за инвеститора, али је за примаоца инвестиције повећан ризик одустајања од инвестирања и повлачења капитала. С друге стране, СДИ најзначајнији су облик прилива страног капитала у земљу увозницу капитала. Ова врста инвестирања је највећим делом била повезана са приватизацијом предузећа у транзицијским земљама. За Србију су СДИ такође од великог значаја за остварење њених развојних циљева.

3) КАТЕГОРИЗАЦИЈА СТРАНИХ ИНВЕСТИЦИЈА

Под појмом инвестиција у најширем смислу те речи аутори подразумевају улагање у фиксне обртне фондове. Инвестиције, генерално, представљају онај део друштвеног продукта који се у процесу коначне расподеле и употребе није потрошио (у смислу личне и опште потрошње), него је употребљен за замену истрошених и дотрајалих и за изградњу нових капацитета.⁸ У актуелном глобалном економском окружењу инвестиције се могу категорисати на:

- бруто, нето и нове инвестиције;
- стране и домаће инвестиције;
- инвестиције категорисане по техничкој структури;
- инвестиције категорисане по функцији у процесу производње;
- инвестиције категорисане по намени у економском развоју;
- економске и демографске инвестиције, и
- инвестиције категорисане према разлозима инвестирања.

⁷ J. Van Horne, *Financijski kapital*, MATE, Zagreb, 2005, str. 10.

⁸ Vineer Bhansali, *Bond Portfolio Investing and Risk Management: Positioning Fixed Income Portfolios for Robust Returns after the Financial Crisis*, Mc Graw-Hill, New York, 2011, pp. 2-7.

4) ИНВЕСТИЦИЈЕ, ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ И ЦИЉЕВИ ЕКОНОМСКОГ РАЗВОЈА

Данас у макроекономском смислу, централни појам у теорији и пракси економског раста и развоја јесте економска категорија инвестиција.⁹ Из тих разлога значајан део истраживања на подручју економског развоја своди се на одређене величине и структуре инвестиција којима се могу постићи боље постављени и дефинисани економски циљеви, па самим тиме и економски развој. Данас комплексан процес економског развоја уско је повезан за инвестиције.¹⁰ Истраживање и дефинисање међузависности инвестиција и привредног развоја сложен је поступак, јер произилази великим делом из чињенице да једна те иста величина и структура инвестиција не даје једнак допринос привредном развоју у различитим фазама привредног циклуса, чак ни у различитим деловима исте привреде у истој фази развоја. Зато је у примењеној економској анализи и планирању веома важно утврдити методолошке поступке којима се може директно или индиректно мерити допринос који одређена структура инвестиција даје привредном развоју. Један од најчешће коришћених методолошких поступака за утврђивање и квантификарање доприноса који инвестиција даје привредном расту представља метода капиталних коефицијената.

Капиталне коефицијенте можемо одредити у општем облику на следећи начин:

где је:

$$K = \frac{\sum BI(t)}{\sum \Delta DP(t)}$$

K – гранични капитални коефицијент

BI – бруто инвестиције

ΔDP – повећање друштвеног производа.¹¹

Класична економска теорија, непознавајући суштину нових инвестиција, привредни раст је посматрала као функцију нето инвестиција, што је савремена теорија научно оповргла, замењујући у тој функционалној вези нето са новим инвестицијама. Међутим, и класична и савремена теорија

⁹ Dragomir Vojnić, *Investicije i ekonomski razvoj*, Ekonomski institut, Zagreb, 1970, str. 3.

¹⁰ Robert Pollin, *Macro-Economics of Saving, Finance and Investment*, University of Michigan Press, Michigan, 1997.

¹¹ Ilija Šušić, *Projektni i investicioni menadžment*, Banja Luka, Univerzitet za poslovne studije, 2010.

брutto инвестиције сматрају полазном категоријом у истраживањима међузависности економског развоја и инвестиција. Према томе, гранични капитални коефицијент показује колико је потребно инвестиција у основна средства да би се повећао друштвени производ за једну јединицу. То уједно значи да се овим коефицијентом мери економска ефикасност и друштвена рентабилност инвестиција. Полазећи од поставке према којој се економски развој у целини може сматрати функцијом инвестиција намеће се питање које се односи на дилему које су то инвестиције, односно која је то категорија инвестиција од којих економски развој зависи у целини? У дилеми – да ли се економски развој темељи на привредним или укупним (привредним и непривредним) инвестицијама – одлучујемо се за прво, јер је економски раст првенствено функција инвестиционих улагања на подручју привреде. Непривредне инвестиције не утичу директно на привредни развој, него у одређеном смислу представљају услов производње, па као такве индиректно утичу на ефикасност привредног развоја. Економски раст и развој третирају се као различите, али повезане категорије. Економски раст представља квантитативну категорију, док економски развој представља квалитативну категорију. Економски раст би се могао дефинисати као повећање производње роба и услуга у одређеном временском периоду, али које не узима у обзир квалитативне промене, као што су нпр. развој нових производа, примена нових технологија, промене друштвеног и производног понашања и сл. Економски развој је компонента интегралног развоја која означава скуп структурних и функционалних промена у оквиру економског система, које прати физички прираст производње.¹² Основна претпоставка економском развоју је економски раст. Поред тога, економски раст може бити краткорочан, док је економски развој изразито дугорочан по свом карактеру. Обично се економски раст мери као однос пораста „оутпута“ у једном временском периоду према „оутпуту“ у претходном временском периоду, што се може изразити следећом формулом:

$$r = \frac{Y_1}{Y_0} \cdot 100\%$$

где је:

r – стопа раста

Y₁ – оутпут у временском периоду 1

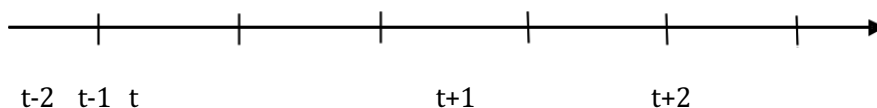
Y₀ – оутпут у базном временском периоду.¹³

¹² Јуриј Бајец, *Друштвени развој и могућности његовог мјерења*, Савремена администрација, Београд, 1999, стр. 3.

¹³ Paul. A. Samuelson, William S. Nordhaus, *Економска*, MATE, Zagreb, 2000, стр. 433.

Овде се ради о дискретном моделу економског раста, који је једна од најједноставнијих дескрипција економског раста. Економски раст се може приказати и помоћу временске осе, и то на следећи начин:

Слика 1: Временска оса

Економски раст између два периода биће једнак $(t+2) - (t+1)$, $(t+1) - t$, $t - (t-1)$, $(t-1) - (t-2)$ .... Стопа економског раста (**E_r**) може се дефинисати као раст у једном периоду подељен са величином варијабле у претходном периоду, што се може приказати математички у овом примеру за последњи период на следећи начин:

$$E_r = \frac{(t+2) - (t+1)}{t+1} \cdot 100\%$$

Сврховитост инвестицијске активности очитује се, дакле, у планираним позитивним учинцима, и стога се бит њене рационалности своди на једноставно упоређивање потребних учинака и очекиваних учинака. Овде се издваја принцип који се заснива на рационалном упоређивању расположивих ресурса у процесу инвестирања. Инвестиције повећавају потенцијалну производњу друштва и повећавају дугорочни економски раст.

Слика 2: Графичко представљање БДП-а Босне и Херцеговине од 2011–2020. године (Аутор 2022)

5) УТИЦАЈ СДИ НА ЕКОНОМСКИ РАСТ И РАЗВОЈ ЗЕМАЉА У ТРАНЗИЦИЈИ

У овом делу рада указује се на токове СДИ и кретање бруто домаћег производа, као основних детерминанти привредног раста. Како би се што боље приказао интензитет и квалитет утицаја тока прилива СДИ на кретања бруто домаћег производа, и друге специфичности тог односа, користиће се регресиона и корелациона анализа.

Корелациона и регресиона анализа

Промена једног обележја неког статистичког скупа често има утицај на промену других обележја због међусобне повезаности. Веза између обележја може се разликовати по смеру и величини. У функционалној вези свакој вредности једног обележја одговара одређена вредност другог. Лабавије везе су подложне одступањима (корелативне, стохастичке везе). Једна променљива се идентификује као независна (h), друга као зависно случајна променљива (y). У завршном раду независно променљиву чине токови прилива СДИ, а зависно променљива је GDP. Статистичке методе које проучавају узајамне везе статистичких обележја и појава (смер, јачина, облик) су теорије корелације. Показатељи корелационих веза су једначина регресије и коефицијент корелације. Дакле, испитивање зависности у статистичкој анализи има два основна правца: облик зависности који испитује регресиона анализа и јачину зависности коју одређује корелациона анализа. Регресиона анализа показује облик везе две променљиве регресионом линијом. Однос променљивих може бити различит, и зато је први корак ка откривању облика повезаности дијаграм растурања, или дијаграм дисперзије између два обележја. Да би се квантификовала приближно линеарна веза, може се конструисати правац који најбоље описује податке. То се може учинити ако је приближно једнак број тачака изнад правца и испод њега. Егзактан математички начин који указује на најбоље прилагођен правац линеарне везе је метода најмањих квадрата. Тако одређен правац повезаности између две варијабле приказује се регресионом линијом. Регресиона линија изражава се једначином регресије:

$$y = a + bx$$

где је:

y – зависна променљива

x – независна променљива

a – регресиона константа

b – коефицијент регресије.

На основу претходно наведеног, прва примена модела једноструке линеарне регресије у овом истраживању се може изразити на следећи начин:

$$\text{BDP} = f(\text{СДИ})$$

где је:

BDP – зависна промењива

СДИ – независна промењива.

Корелациона анализа показује степен зависности између зависности променљивих, тј. корелација мери јачину утврђене повезаности између две променљиве. Степен интензитета повезаности између променљивих које су у линеарном односу мери се коваријантом као апсолутном мером интензитета корелације и коефицијента просте линеарне корелације као релативном мером интензитета корелативне мере.

Најприхватљивија мера је коефицијент просте линеарне корелације или *Pearsonov* коефицијент који се може израчунати помоћу следеће формуле:

$$r = \frac{n \cdot \sum xy - \sum x \cdot \sum y}{\sqrt{n \cdot \sum x^2 - \sum x^2} \cdot \sqrt{n \cdot \sum y^2 - \sum y^2}}$$

После израчунавања *Pearsonovog* коефицијента неопходно је применити скалу за тумачење коефицијента корелације.¹⁴

Студија случаја – Пример Босне и Херцеговине

У студији случаја користе се званични подаци Централне банке Босне и Херцеговине за примену модела једноструке линеарне регресије: $\text{BDP} = f(\text{СДИ})$.

¹⁴ За коефицијент корелације r који има вредност $-1 < r < -0,8$ ради се о јакој негативној корелационој вези; за $-0,8 < r < -0,6$ ради се о средње негативној вези; за $-0,6 < r < -0,3$, ради се о слабој негативној вези; за $-0,3 < r < 0,3$ постоји занемарљива корелациона веза; за $0,3 < r < 0,6$ слаба позитивна веза; за $0,6 < r < 0,8$ реч је о средње позитивној вези; и за $0,8 < r < 1$ постоји јака позитивна веза.

Табела 1: Подаци прикупљени из извјештаја Централне банке Босне и Херцеговине, за анализу у мил. КМ (Аутор, 2022)

ГОДИНА	X _i (СДИ)	Y _i (BDP)	XY	X ²	Y ²
2011	699	26 231	18 335 469	488 601	688 065 361
2012	601	26 223	15 760 023	361 201	687 645 729
2013	407	26 779	10 899 053	165 649	717 114 841
2014	811	27 359	22 188 149	657 721	748 514 881
2015	637	28 589	18 211 193	405 769	817 330 921
2016	618	29 904	18 480 672	381 924	894 249 216
2017	854	31 376	26 795 104	729 316	982 007 569
2018	952	33 444	31 838 688	906 304	1 118 501 136
2019	699	35 296	24 653 031	488 601	1 243 902 361
2020	694	34 255	23 772 970	481 636	1 173 405 025
Σ	6 972	265 201	210 934 352	5 066 722	9 070 737 040

Регресијски правац за зависну варијаблу (BDP) гласи:

$$y = a + bx$$

Из тога следи:

$$a = \bar{y} - b\bar{x}$$

При томе је:

$$\bar{X} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n X_i$$

$$\bar{Y} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n y_i$$

Уврштавањем података у горе наведене формуле, добија се:

$$\bar{X} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_i = \frac{6.972}{10} = 697,2$$

$$\bar{Y} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n y_i = \frac{265.201}{10} = 26\,520,10$$

Коефицијент детерминације рачуна се помоћу формуле:

$$R^2 = \frac{a \sum y + b \sum xy - n\bar{y}^2}{\sum y^2 - n\bar{y}^2}, \text{ за праву } y = a + bx + e_i$$

За рачунање коефицијента корелације потребне су три различите суме квадрата: сума квадрата променљиве X , сума квадрата променљиве Y и сума умножака променљивих X и Y , то јест:

$$r = \frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y})}{\sqrt{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2 \cdot \sum_{i=1}^n (y_i - \bar{y})^2}}$$

Корелацијска анализа састоји се од примене поступака којима се утврђују показатељи јакости статистичке везе међу појавама. Стандардизована мера јакости статистичке везе између појава предочених двама квантитативним варијаблима је коефицијент корелације.¹⁵ Како се ради о уређеним појавама, добијени подаци се могу приказати у координатном систему. Скуп тих тачака зове се дијаграм расипања из којег се може видјети зависност између варијабли.¹⁶

Апсолутна вредност коефицијента корелације (r) указује на јакост линеарне везе међу променљивима. Што је (r) ближе нули – веза је слабија, а што је ближе јединици – веза је јача. Корелација је позитивна, што указује да линеарном порасту једне променљиве одговара линеарни пораст друге променљиве.

---

¹⁵ Ivan Šošić, *Zbirka zadataka iz statistike*, Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet, Zagreb, 1998, str. 269.

¹⁶ Su Xin, Gang Xiao, *Linear Regression Analysis: Theory and Computing*, World Scientific Publishing, New Jersey, 2009.

Табела 2: Коефицијенти одређивања између варијабли СДИ и ВDP (Аутор, 2022)

Model Summary				
Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,484 ^a	,235	,139	3210,30655
a. Predictors: (Constant), СДИ				

На основу података добијених F-тестом (p вриједност = 0,156), може се закључити да је веза између ВDP и СДИ статистички незнатна (постоји занемарљива корелациона веза).

У наредној табели 3 наведени су показатељи регресионе анализе.

Табела 3: Показатељи регресионе анализе зависне варијабле – ВDP и независне варијабле – СДИ (Аутор, 2022)

Coefficients^a

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
(Constant) 1	22268,862	5007,674		4,447	,002
СДИ	11,058	7,064	,484	1,565	,156

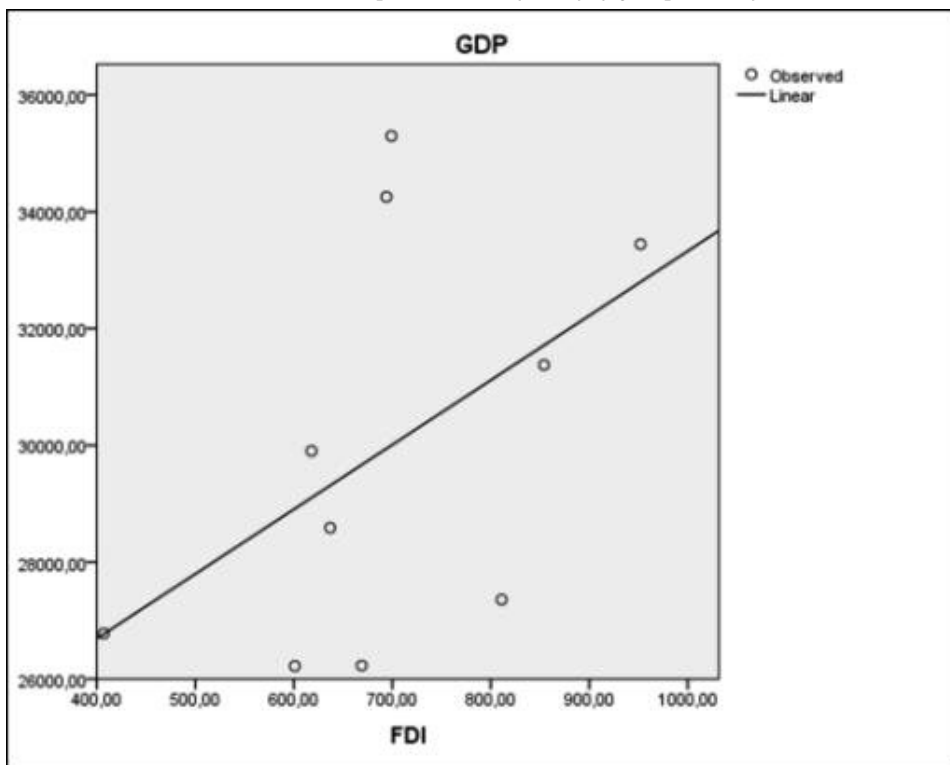
a. Dependent Variable: GDP

Добијени коефицијент В или β указује на који начин и како независна променљива утиче на зависну и сходно томе добијамо једначину регресије која показује да улагање СДИ у износу од један милион КМ довешће до повећања ВDP за 11,058 милиона КМ.

$$Y = 22.268,862 + 11,058 \cdot X;$$

$$BDP = 22.268,862 + 11,058 \cdot \text{СДИ}$$

Слика 3: Графички представљена зависност између зависне (BDP) и независне променљиве (ФДИ) (Аутор, 2022)

следећој табели број 4 израчунат је коефицијент корелације по *Pearsonu* (*Pearson Correlation*) користећи програм IBM SPSS v.21.0.

Табела 4: Коефицијенти корелације варијабли по *Pearsonu* (Аутор, 2022)

Correlations

		BDP	СДИ
BDP	Pearson Correlation	1	,461
	Sig. (2-tailed)		,179
	N	10	10
СДИ	Pearson Correlation	,461	1
	Sig. (2-tailed)	,179	
	N	10	10

Резултати истраживања приказани у табели 4 указују да зависна променљива – BDP имају слабу везу са независном променљивом – СДИ ($r = 0,461$), а корелација је позитивна.

6) ИЗВОРИ

- Bhansali, Vineer, *Bond Portfolio Investing and Risk Management: Positioning Fixed Income Portfolios for Robust Returns after the Financial Crisis*, Mc Graw-Hill, New York, 2011, pp. 2–7.
- Mankiw, N. Gregory, *Principles of Macroeconomics*, Ohio, South Western Cengage Learning, 2012.
- Moran, Theodore H., *Foreign Direct Investment and Development*, Washington D.C., Peterson Institute for International Economics, 2011, p. 18.
- Pollin, Robert, *Macro-Economics of Saving, Finance, and Investment*, University of Michigan Press, Michigan, 1997.
- Ruttan, Vernon W., *Technology, Growth, and Development: An Induced Innovation Perspective*, New York, Oxford University Press, 2001.
- Samuelson, Paul A., Nordhaus, William S., *Економја*, MATE, Zagreb, 2000, str. 433.
- Šošić, Ivan, *Zbirka zadataka iz statistike*, Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet, Zagreb, 1998, str. 269.
- Šušić, Ilija, *Projektni i investicioni menadžment*, Banja Luka, Univerzitet za poslovne studije, 2010.
- Trost, Thilo, *Joint Ventures: The benefits and perils – Why some are successful and others fail*, Research Paper, München, Grin Verlag, 2011.
- Van Horne, J., *Financijski kapital*, MATE, Zagreb, 2005, str. 10.
- Vietor, Richard, H. K., *How Countries Compete: Strategy, Structure, and Government in the Global Economy*, Boston, Harvard Business School Publishing Corporation, 2007.
- Vojnić, Dragomir, *Investicije i ekonomski razvoj*, Ekonomski institut, Zagreb, 1970, str. 3.
- Xin, Su, Xiao, Gang, *Linear Regression Analysis: Theory and Computing*, World Scientific Publishing, New Jersey, 2009.
- Бајец, Јуриј, *Друштвени развој и могућности његовог мјерења*, Савремена администрација, Београд, 1999, стр. 3.

7) ЗНАЧАЈ ЗА РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ

Страни капитал може утицати на економски развој држава на три начина. Прво – пораст домаће стопе инвестиција. У мери у којој земља има несклад

између штедње и инвестиција као последица дефицита платног биланса, прилив страног капитала може допринети расту стопе инвестиција. Друго – повећање ефикасности пословања. Пораст продуктивности који настаје као последица повећања ефикасности, заснива се на трансферу искустава, нових знања и савремених технологија које са собом доноси страни капитал. Треће – стимулисање привредног система и пословања. Постојање ефикаснијих предузећа на тржишту може стимулисати локалне конкуренте на иновативно пословање како би успели опстати на тржишту. На овај начин се повећава квалитет и разноврсност производа локалних произвођача у земљи која је прималац капитала. Инвестиције представљају значајан фактор подстицаја економског раста и развоја за сваку земљу, па тако и за Републику Србију. При томе, није примарно да ли су инвестиције унутрашњег или спољњег порекла, посебно за отворене економије какве су свакако привреде земаља у транзицији. Сматра се да су СДИ као конституент укупних инвестиција значајније, па тиме и пожељније од интерних инвестиција јер доносе и бројне друге предности. Главна хипотеза овог рада односи се на доказивање корелативне везе између кретања СДИ и раста друштвеног производа. Како је за укупно посматрани период утврђена јака и позитивна корелација, може се констатовати да је доказана хипотеза да страни капитал генерише и акцелерира економски развој земаља у транзицији, па да тиме доприноси и трансферу нових знања и примени нових технолошких процеса. Тако, и за Републику Србију позитиван утицај који страни капитал има за њен економски развој морао би се процењивати плански. То може бити од значаја и приликом процењивања улоге страних капиталних инвестиција које долазе из земаља ЕУ, будући да је њихова улога по правилу одлучујућа за развој економија држава кандидата. Економија Србије у том смислу није никакав изузетак, а прилив инвестиција из ЕУ може ићи у прилог њених развојних потенцијала и бржег приближавања европском економском подручју.

**INFLUENCE OF FOREIGN CAPITAL ON ECONOMIC DEVELOPMENT
AND APPROACHING TO THE EUROPEAN UNION**

Summary: Different instruments of foreign capital inflow have different impacts on the macroeconomic size of countries in transition. In the subject paper, the authors tried to prove this hypothesis through quantitative and statistical analysis using appropriate economic models. The gradual presentation, paying significant attention to the consideration of the economic essence of the elements of the presented models, as well as the use of relatively realistic examples through a case study (on the example of Bosnia and Herzegovina), served the authors to illustrate theoretical positions and conclusions about the importance of foreign direct investments (FDI), on economic development and growth of countries on the way to the European Union (EU). Unraveling the mutual correlation of various economic factors and variables that determine the influence of FDI on the economic development of the so-called countries in transition, he also pointed to some other relationships that exist between global economic flows and the inflow of foreign capital. According to the author, the inflow of foreign capital should be controlled by economic policy instruments, but also by other instruments available to the states. The positive impact that foreign capital has on economic development generally implies a planned and rational use of approved funds. This may also be important when assessing the role of foreign capital investments coming from EU countries, since their role in most cases is of crucial importance for the development of the economies of candidate countries for admission to the EU. Serbia's economy is no exception in this sense, and the influx of investments from the EU speaks in favor of its development capacities and faster progress towards the single European market.

Keywords: Economic policy, FDI, economic development, transition, EU, quantitative and statistical analysis.